

Týždeň od 31. mája do 6. júna

KRISTUS, ZÁKON A ZMLUVY

TEXTY NA TENTO TÝŽDEŇ 1Moj 9,12–17; 17,2–12; Gal 3,15–28; 5Moj 9,9; Žid 9,15–28; 10,11–18

ZÁKLADNÝ TEXT

A preto (Kristus) je prostredníkom novej zmluvy, aby prisľúbenie večného dedičstva dosiahli všetci, čo sú povolani – lebo podstúpil smrť, aby ich vykúpil z previnení spáchaných počas prvej zmluvy. (Žid 9,15)

Božie večné rozhodnutie zachrániť ľudstvo nám bolo zjavené počas vekov prostredníctvom zmlúv. Hoci Biblia hovorí o zmluvách v množnom čísle (Rim 9,4; Gal 4,24; Ef 2,12), v podstate ide o jednu a tú istú zmluvu – zmluvu milosti, v ktorej hriešnici dostávajú spasenie nie na základe ich zásluh, ale na základe zásluh Ježiša Krista. Ježišove zásluhy sú ponúknuté všetkým, ktorí sa ich vierou dovolávajú. Množné číslo – *zmluvy* – znamená, že Boh znova a znova rôznymi spôsobmi predkladal svoj zámer zachrániť ľudí. Robil to, aby sa priblížil svojmu ľudu v rôznych obdobiach a okolnostiach. Stále však ide o jednu a tú istú zmluvu – večnú zmluvu Božej zachraňujúcej milosti.

Centrom tejto zmluvy je Božia vytrvalá a verná láska, ktorú Biblia často označuje za samotnú zmluvu (pozri 5Moj 7,9; 1Kráľ 8,23; Dan 9,4). Súčasťou tejto zmluvy je Božie pozvanie jeho ľudu, aby žil v poslušnosti Jeho zákonu – nie však ako prostriedku záchrany, ale ako jej ovocia. Zákon a milosť boli odvždy centrom Božej večnej zmluvy.

ZNAMENIA ZMLUVY

Boh povedal: Toto je znamením zmluvy, ktorú uzatváram medzi mnou a vami a všetkými živými tvormi, čo sú s vami, pre všetky budúce pokolenia: Svoju dúhu som položil na oblak, aby bola znamením zmluvy medzi mnou a zemou. Kedykoľvek nahradím mračná nad zemou a na oblaku sa ukáže dúha, rozpomeniem sa na svoju zmluvu medzi mnou a vami a všetkými živými tvormi; voda už nebude potopou na zničenie všetkých živých tvorov. Keď sa na oblaku ukáže dúha, pozriem na ňu a rozpomeniem sa na večnú zmluvu medzi Bohom a každým živým tvorom na zemi. Boh povedal Noachovi: Toto je znamenie zmluvy, ktorú som ustanovil medzi mnou a každým živým tvorom na zemi. (1Moj 9,12–17)

Zmluvu môžeme definovať ako súhlas medzi dvomi stranami, ktorý je založený na sľuboch (záväzkoch) jednej alebo oboch zúčastnených strán. Zmluva môže fungovať dvomi základnými spôsobmi. V prvom prípade obe zmluvné strany súhlasia s podmienkami vzťahu a robia obojstranný sľub. Takto to funguje napríklad v manželstve, v obchode alebo pri kúpe pozemku. V druhom prípade jedna strana iniciuje zmluvu, stanoví záväzky aj podmienky a prizve druhú stranu, aby sa stala súčasťou tejto zmluvy. Príkladom je platenie daní alebo prihlásenie sa do školy. V oboch prípadoch môže každá strana od zmluvy odstúpiť, ale zvyčajne za istých podmienok. (Napríklad človek, ktorý prestane splácať pôžičku, príde o dom alebo občan, ktorý odmietne platiť dane, bude súdne stíhaný.)

Zmluva sa zvyčajne uzatvára signovaním. Napríklad človek, ktorý si kupuje dom, musí podpísať zmluvu o pôžičke s inštitúciou, ktorá mu peniaze požičiava. Túto listinu inštitúcia uchováva dovtedy, kým dlžník nesplati celú požičanú sumu. Pri uzavretí manželstva vydá manželom oficiálny doklad o manželskej zmluve štát. Podpis na akejkoľvek zmluve je dôkazom, že človek sa zaviazal (a je teda povinný) dodržať zmluvu.

Prečítaj si 1Moj 9,12–17 a 17,2–12. Aký je v týchto prípadoch rozdiel medzi symbolom a zmluvou? Aký je rozdiel medzi uvedenými dvoma zmluvami?

V 1Moj 9,9 Boh uzatvára zmluvu so stvorenstvom. Sľubuje, že nikdy nezničí svet vodou. Vždy, keď sa na oblohe ukáže dúha, všetci si majú spomenúť na Božie zaslúbenie. To isté platí o znamení obriezky, ktorá mala každému Židovi pripomenúť úlohu Božieho ľudu byť požehnaním ostatným národom. Jedna zmluva bola urobená s celým ľudstvom, druhá špeciálne s izraelským národom. Zmluva, ktorú Boh uzavrel s ľuďmi po potope, nevyžadovala od ľudí, aby niečo robili. Zmluva vznikla bez ohľadu na to, čo ľudia robili. Nebolo to tak však v prípade zmluvy, ktorú Boh uzavrel s Izraelom. Táto zmluva od Izraelitov vyžadovala, aby splnili svoju časť zmluvy.

- **V akých zmluvných vzťahoch sa nachádzaš? Ktoré z nich sú vzájomné (obojstranné) a v ktorých si bol iniciátorom ty? Ktoré zmluvy sú pre teba najdôležitejšie? Prečo?**

**OSOBNÉ
ŠTÚDIUM**

APLIKÁCIA

ZASLÚBENIA ZMLUVY

Bratia, po ľudsky hovorím: Ved' potvrdený závet človeka nikto neruší, ani nik k nemu nič nepridáva. Prísľuby boli dané Abrahámovi a jeho potomkovi. Nehovorí: a potomkom, akoby šlo o mnohých, ale o jedného: a tvojmu potomkovi, a ním je Kristus. Myslím to takto: Zmluvu, ktorú predtým potvrdil Boh, neruší zákon vydaný po štyristotridsiatic rokoch, aby tak príslub zbavil platnosti. Ved' ak je dedičstvo zo zákona, tak nie je z príslubu. No Abrahámovi ho daroval Boh cez príslub. Čo teda zákon? Bol pridaný z dôvodu previnení do čias, kým nepríde prisľúbený potomok; bol vyhlásený anjelmi a zverený ľudskému prostredníkovi. Keď ide o jedného, netreba prostredníka. A Boh je jeden. Je teda zákon proti Božím prisľubom? Vôbec nie! Ved' keby bol býval daný zákon, ktorý by mohol oživovať, spravodlivosť by bola naozaj zo zákona. (Gal 3,15–21)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

Zmluvy sú založené na sľuboch. V skutočnosti je možné obe slová – teda zmluva a sľub – zameniť. Samozrejme, keď sa uzavrie zmluva, očakáva sa, že človek, ktorý urobí sľub (uzavrie zmluvu), má schopnosť tento sľub (zmluvu) splniť.

V Starom zákone boli niektoré zmluvy miestne a mali obmedzený vplyv (pozri napr. 1Moj 31,43–54).

Príbeh Jáкова a Lámana ukazuje, že zmluvy môžu byť dohody uzavreté medzi členmi tej istej skupiny, ale aj medzi rôznymi skupinami ľudí. Pamätník v Micpe mal slúžiť ako znak dohody, ktorá sa bude týkať dvoch klanov. Keď zomrú tí, ktorých sa táto zmluva týkala, podmienky zmluvy už nebudú mať zmysel. Na rozdiel od tejto zmluvy, ktorá je uzatvorená medzi ľuďmi, zmluva, ktorú Hospodin uzatvoril s Noachom a Abrahámom, je večná.

Ako ti pomáha text v Gal 3,15–28 vysvetliť širší dosah zmluvy s Abrahámom?

V Biblii nájdeme niekoľko univerzálnych Božích zmlúv, v ktorých sa nachádzajú zaslúbenia dôležité pre celé ľudstvo. Potopa mala vplyv na celú zem a Hospodin zaslubuje, že už nikdy nedovolí, aby bolo jeho stvorenstvo znova zničené vodou. V prípade Abraháma Boh videl potrebu ľudí po spravodlivosti, a tak sľúbil, že prostredníctvom Abrahámovho potomstva prinesie požeňnanie všetkým národom (1Moj 22,18).

Hoci Boh uzavrel zmluvu na Sinaji s jediným národom, táto zmluva má univerzálny význam. Boh veľmi jasne povedal, že každý cudzinec sa môže stať súčasťou vyvoleného národa (pozri napr. 2Moj 12,48.49). Úlohou Izraela bolo priniesť svetlo celému svetu (2Moj 19,5.6).

APLIKÁCIA

- Ako rozumieš tvojmu osobnému zmluvnému vzťahu s Bohom? Čo Boh zaslúbil tebe osobne? Akú reakciu (postoj, konanie) od teba očakáva ako reakciu na jeho sľub?

DOSKY ZMLUVY

Každý kňaz stojí a koná denne bohoslužbu a veľa ráz prináša tie isté obety, ktoré nijako nemôžu odstrániť hriechy. No Kristus priniesol jednu obeť za hriechy a navždy zasadol po pravici Boha. Odvtedy čaká, kým mu nebudú jeho nepriatelia položení ako podnožka pod nohy. Jednou obeťou totiž navždy zdokonalil tých, čo sa posväcujú. Dosvedčuje nám to i Duch Svätý, keď hovorí: Toto je zmluva, ktorú s nimi uzavriem po tých dňoch, hovorí Pán: Svoje zákony vložím do ich srdiec a vpíšem im ich do mysle; a na ich hriechy a ich neprávosti si už viac nespomeniem. Kde sú však hriechy odpustené, tam už vôbec netreba obety za hriech. (Žid 10,11–18)

Aj keď je zmluva založená na sľuboch, zvyčajne treba splniť určité podmienky, než nadobudne platnosť a sľuby sa budú môcť vyplniť. Zmluva uzavretá s Abrahámom zahŕňala obriezku všetkých mužov, ktorí sa narodili Abrahámovi a jeho potomkom. Keď Hospodin uzavrel zmluvu s Izraelom, osobne vpísal zmluvné podmienky tohto vzťahu na dve kamenné dosky (5Moj 9,8–11). Požiadavky, ktoré sú obsiahnuté v Desatore, mali tvoriť základ Božej večnej zmluvy s ľudstvom.

Desať prikázaní – často nazývaných „dosky zmluvy“ – opisujú niektoré z podmienok tejto zmluvy (5 Moj 9,9). Desatoro však nemá byť prekážkovou dráhou znepríjemňujúcou život tým, ktorí uzavreli zmluvu s Bohom. Boh dal prikázania ako vyjadrenie svojej lásky, aby priniesli požehnanie tým, ktorí vstúpili do zmluvného vzťahu so svojím Pánom.

Prečítaj si texty Jer 31,31–34 a Žid 10,11–18. Akými spôsobmi tieto texty potvrdzujú večnú povahu Božieho zákona v Novej zmluve?

Podľa zmluvy z hory Sinaj boli Izraeliti (a tí, ktorí sa k nim pridali) povinní preukázať vernosť tejto zmluve tým, že budú zachovávať desať prikázaní. Keď porušili niektoré z prikázaní a chceli, aby im Boh odpustil, mali priniesť zvieraciu obeť ako znak pokánia.

Podľa zmluvy z Golgoty sú ľudia ešte stále povinní zachovávať desať prikázaní. Ale keď zhrešia, nemusia už obetovať zvieratá, pretože Ježiš je ich dokonalá a dostačujúca obeť (Žid 9,11–14). Nová zmluva je omnoho lepšia než stará, lebo teraz sa môžeme vierou dovoliavať za sľúbenia o odpustení, ktoré nám Boh ponúkol prostredníctvom Ježišovej obete. „Máme nádej, len ak prijmem zmluvu, ktorú Boh uzavrel s Abrahámom, zmluvu milosti prostredníctvom viery v Ježiša Krista.“ (6BC 1077)

- **Ako rozumieš tomu, že Boží zákon má byť napísaný v tvojom srdci? Ako sa to odlišuje od pochopenia Božieho zákona ako zbierky nariadení, ktoré treba zachovávať?**

**OSOBNÉ
ŠTÚDIUM**

APLIKÁCIA

ZMLUVA A EVANJELIUM

A preto je prostredníkom novej zmluvy, aby prislúbenie večného dedičstva dosiahli všetci, čo sú povolani – lebo podstúpil smrť, aby ich vykúpil z previnení spáchaných počas prvej zmluvy. Tam, kde je závet, musí sa dokázať smrť toho, kto ho vytvoril. Len závet zomrelých je platný, nie je však platný, kým žije ten, čo ho urobil. Preto ani prvá zmluva nebola uzavretá bez krvi. Lebo keď Mojžiš oznámil celému ľudu všetky prikázania, podľa zákona vzal krv teliat a capov, vodu, šarlátovú vlnu a yzop a pokropil samu knihu i všetok ľud, hovoriac: Toto je krv zmluvy, ktorú nariadil pre vás Boh. Podobne pokropil krvou aj stan a všetko bohoslužobné náčinie. Takto sa podľa zákona skoro všetko očisťuje krvou a bez preliatia krvi niet odpustenia. (Žid 9,15–22)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

Porušenie konkrétnych zmlúv spomenutých v Biblii malo závažné dôsledky. Hospodin varoval Abraháma, že každý mužský potomok, ktorý nie je obrezaný, bude vylúčený z vyvoleného národa (1Moj 17,14). Množstvo kliatob sa vzťahovalo na tých, ktorí odmietli zachovávať podmienky zmluvy zo Sinaja (5Moj 27,11–26). Konečným trestom pre tých, ktorí porušili tieto podmienky zmluvy, bola smrť (Ezech 18,4). To isté platí aj v Novej zmluve: V Liste Rimanom apoštol Pavol píše: „Lebo mzdou hriechu je smrť a darom Božej milosti je večný život v Ježišovi Kristovi, našom Pánovi.“ (Rim 6,23) Pozorne si prečítaj text Žid 9,15–28. Ako je v tomto texte zjavené evanjelium?

Text Žid 9,15–28 opakuje príbeh evanjelia v tej časti, kde sa zdôrazňuje úloha, ktorú Ježiš zohráva pri naplnení zaslúbení daných veriacim. Verš 15 ukazuje, že Ježiš je „prostredníkom“ Novej zmluvy. Prostredníctvom svojej smrti ponúka večný život tým, ktorí by inak čelili večnému zatrateniu.

Vo veršoch 16 a 17 väčšina biblických prekladov (medzi nimi aj všetky slovenské preklady) nepoužíva slovo *zmluva*, ale hovorí o *závete*, hoci je tu použité rovnaké grécke slovo. Týmto spôsobom sa poukazuje na smrť, ktorú Ježiš podstúpil za nás. Táto pasáž nám okrem iného pripomína, že bez Krista zmluva prináša smrť každému hriešnikovi. Kristus hriešnika *prikrýva* svojou spravodlivosťou a *očisťuje* svojou krvou. Takto je Kristus prítomný medzi tými, ktorí „túžobne očakávajú“ Kristov návrat (Žid 9,28).

„Potom poznáme, že naša spravodlivosť je naozaj ako ohyzdné rúcho, že len Kristova krv nás môže očistiť od poškvŕn hriechu a v srdci obnoviť Kristovu podobu.“ (SC 29, CK 20)

APLIKÁCIA

- **Samotný Boh v osobe Krista niesol trest za naše hriechy, aby sme my nemuseli niesť trest, ktorý si zaslúžime. Čo ti to hovorí o charaktere Boha a o tom, že mu môžeš veriť bez ohľadu na okolnosti, v ktorých sa nachádzaš?**

PRÍNOS ZMLUVY

Aj vy ste boli mŕtvi vo svojich prestúpeniach a hriechoch, v ktorých ste kedysi žili podľa ducha tohto sveta, podľa kniežaťa nadzemskej moci, ducha, ktorý teraz pôsobí v neposlušných synoch. (Ef 2,3)

Medzi nimi sme aj my všetci kedysi konali podľa žiadostí svojho tela, keď sme žili podľa záľub tela a mysle, a boli sme od prirodzenosti deťmi hnevu, tak ako aj ostatní. Ale Boh, bohatý na milosrdenstvo, po svojej nesmiernej láske, ktorou si nás zamiloval, keď sme boli pre poklesky mŕtvi, oživil nás s Kristom – milosťou ste spasení! – spolu s ním nás vzkriesil a spolu s ním nás uviedol na nebeský trón v Kristovi Ježišovi, aby ukázal v budúcich časoch, aké nesmierne bohatstvo milosti je v jeho добрote voči nám v Kristovi Ježišovi. (Ef 2,1–7)

V mnohých prípadoch sa ľudia môžu tešiť zo zaslúbenej zmluvy ešte predtým, než sú splnené všetky podmienky. Napríklad, človek, ktorý si kúpil dom, v ňom môže bývať už predtým, než splatí všetky splátky. Občan môže využívať výhody, ktoré ponúka vláda predtým, než začne platiť dane. Tí, ktorí uzavru zmluvu s Bohom, môžu tiež začať využívať výhody tejto zmluvy skôr, než sa v budúcnosti naplnia všetky jej zaslúbenia.

Keď napríklad uvažujeme o Desatore, uvedomíme si, koľko bolesti a utrpenia by si ľudia mohli ušetriť, keby žili podľa jeho rád. Kto z nás nezažil bolesť, ktorá bola priamym dôsledkom porušenia niektorého z desiatich prikázaní? Utrpenie, ktoré príde, však nepostihuje iba toho, kto porušil zákon. Dôsledkami hriechu sú zasiahnutí aj druhí, často tí, ktorí sú k hriešnikovi najbližšie. Hriech nikdy nie je súkromná záležitosť.

Prečítaj si nasledujúce texty. Aké výhody plynú už teraz z toho, že sme v zmluvnom vzťahu s Ježišom?

2Kor 4,16–18

1Ján 5,11–13

Fil 1,6

Ján 5,24

V Evanjeliu podľa Jána používa Ježiš veľmi silný jazyk, keď hovorí, že tí, ktorí ho prijímajú, už „prešli zo smrti do života“ (Ján 5,24). Veriaci môžu mať istotu spasenia aj napriek tomu, že žijú na tejto zemi. Môžu sa odvolávať na to, že sedia v nebi s Ježišom Kristom (Ef 2,6).

- **Ako by si odpovedal na takúto otázku položenú niekým z tvojho okolia: „Čo to znamená sedieť už teraz s Ježišom v nebi?“ (Text v Ef 2,6 doslova hovorí, že v Kristovi sme boli uvedení na nebeský trón.) Vysvetli svoju odpoveď.**

**OSOBNÉ
ŠTÚDIUM**

APLIKÁCIA

PODNETY NA ZAMYSLENIE

Prvú zmluvu o spasení Boh uzavrel s Adamom a Evou po ich páde do hriechu. „Rovnakú zmluvu znova uzavrel s Abrahámom prostredníctvom zaslúbenia: *v tvojom potomstve budú požehnané všetky národy zeme* (1Moj 22,18). Toto zaslúbenie poukazuje na Krista. Takto tomu Abrahám rozumel a vierou prijal odpustenie hriechov, ktoré mal priniesť Kristus. Práve táto viera mu bola *pripočítaná* ako spravodlivosť. Zmluva s Abrahámom zdôraznila autoritu Božieho zákona... Zmluva s Abrahámom bola potvrdená Kristovou krvou. Táto zmluva sa nazýva aj *druhá* zmluva alebo *nová* zmluva, lebo krv, ktorá ju spečatila, bola preliata až po krvi, ktorá bola prinášaná na základe *prvej* zmluvy... Zmluva milosti nie je novou pravdou, lebo v Božej mysli existovala od večnosti. Práve preto sa nazýva *večnou zmluvou*... Nádej na večný život máme len vtedy, keď sme súčasťou zmluvy s Abrahámom, ktorá je tiež zmluvou milosti prostredníctvom viery v Ježiša Krista.“ (The Faith I Live By, 75)

MYŠLIENKY NA SPOLOČNÉ UVAŽOVANIE

1. Prečítajte si texty 2Moj 31,16; Iz 56,4–6 a Ezech 20. Ako je v týchto textoch zdôraznená dôležitosť soboty v rámci zmluvy s Bohom?
2. Ľudia sa často mylne domnievajú, že zmluva, ktorú Boh uzavrel s Abrahámom, bola založená na skutkoch, kým „nová zmluva“ je založená na milosti. Prečo je takéto uvažovanie nesprávne? Ako by ste na základe Biblie ukázali, že z Božej strany išlo vždy o zmluvu založenú na milosti?
3. Boh zaslúbil, že už nikdy nezničí svet potopou. Dúha je symbolom tohto sľubu. Ak by nešlo o celosvetovú, ale len o miestnu potopu (ako niektorí tvrdia), čo by zostalo z Božieho zaslúbenia? Prečo je spochybnenie celosvetovej potopy jedným z najväčších útokov na biblické poslanstvo?